

Samen werken aan schoon water in de Drentsche Aa

Bollentelers verminderen emissie

Yvonne Gooijer¹,
Weijnand Saathof²,
Peter Knippels³

¹ CLM Onderzoek en Advies,
ygooijer@clm.nl

² HLB, w.saathof@hlbv.nl

³ KAVB, knippels@kavb.nl

Drentsche Aa: bron van drinkwater

De Drentsche Aa vormt met haar zijtakken een bijzonder stroomgebied. Uit de Drentsche Aa wordt namelijk jaarlijks zeven miljard liter water gewonnen voor de bereiding van drinkwater voor de stad Groningen. Om deze bron ook voor de toekomst zeker te stellen, is het noodzakelijk dat alle gebiedspartijen (landbouw, gemeenten, bedrijven en bewoners) vervuiling van het water voorkomen. Waterbedrijf Groningen houdt de waterkwaliteit bij

het innamepunt De Punt (bij Glimmen) continu in de gaten. Uit deze metingen blijkt dat onder meer gewasbeschermingsmiddelen nog te vaak in normoverschrijdende concentraties voorkomen. Waterschap Hunze en Aa's, Waterbedrijf Groningen en de provincie Drenthe hebben mogelijke risico's in het gebied vastgesteld en maatregelen geformuleerd om deze risico's zoveel mogelijk weg te nemen. Deze maatregelen en de projecten waarin ze worden uitgevoerd, zijn opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Oppervlaktewaterwinning Drentsche Aa (UPDA, zie kader). Het project 'Verduurzaming bollenteelt Drentsche Aa' is een van de 11 projecten binnen het UPDA.

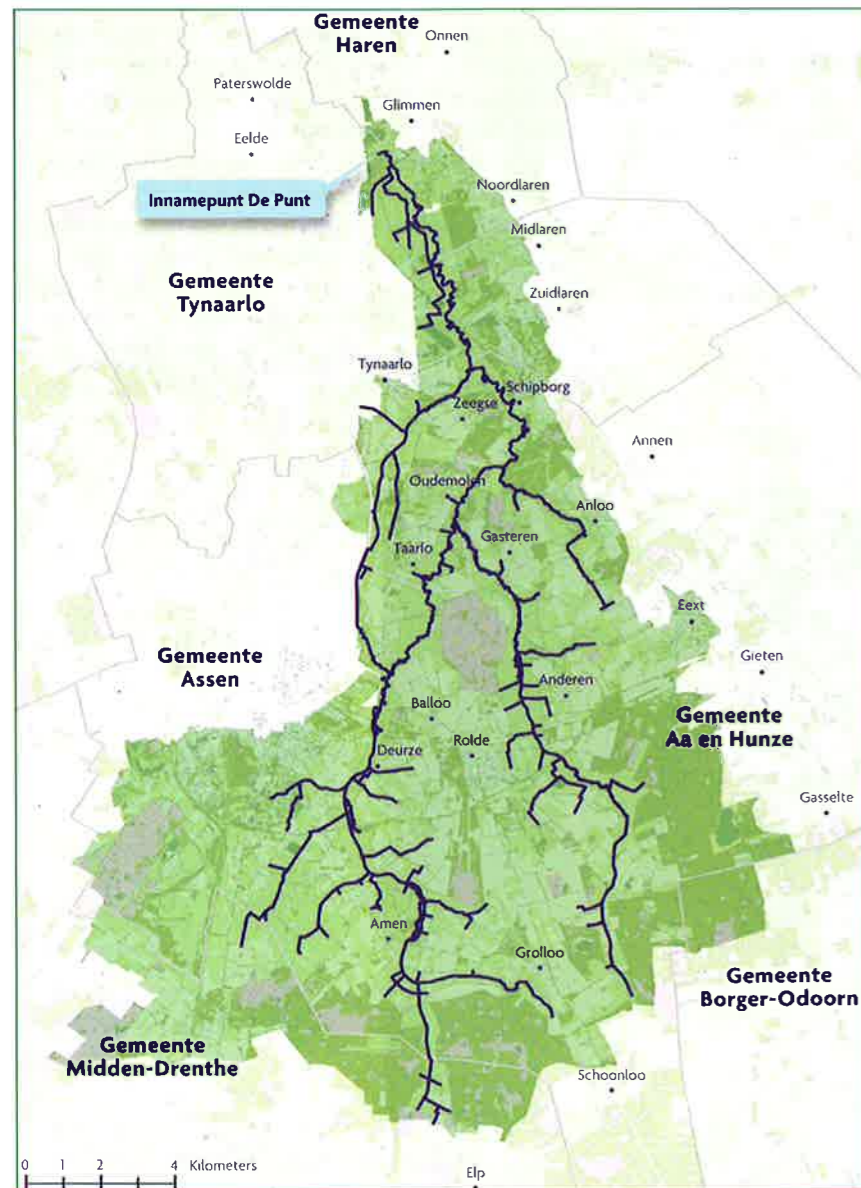
Normoverschrijdingen bij innamepunt

Waterbedrijf Groningen meet het hele jaar door de waterkwaliteit bij De Punt en toetst dit aan de normen voor drinkwater uit het Drinkwaterbesluit. Er worden o.a. algemene parameters gemeten zoals zuurgraad, temperatuur, nutriënten en metalen. Organische parameters als PAK's (polycyclische aromatische koolwaterstoffen), gewasbeschermingsmiddelen en biociden. En andere parameters zoals bacteriën.

Binnen het Uitvoeringsprogramma ligt de focus op gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Binnen het UPDA is aangesloten bij de landelijke doelen zoals opgenomen in de 2e Nota Duurzame Gewasbescherming:

- 50% minder overschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen en biociden in 2018 ten opzichte van beginsituatie in 2012 bij het innamepunt. Concreet betekent dit maximaal 7 individuele overschrijdingen bij het innamepunt.
- 95% minder overschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen en biociden in 2023 ten opzichte van beginsituatie in 2012 bij het innamepunt. Concreet betekent dit maximaal 1 individuele overschrijding bij het innamepunt.

Figuur 1: Het groengekleurde gebied geeft het stroomgebied van de Drentsche Aa weer. Het water stroomt richting het noorden, waar het bij Glimmen (De Punt) wordt ingenomen om er drinkwater van te maken.



Uitvoeringsprogramma Oppervlaktewaterwinning Drentsche Aa

Binnen het Uitvoeringsprogramma Oppervlaktewaterwinning Drentsche Aa (UPDA) willen waterschap Hunze en Aa's, provincie Drenthe en Waterbedrijf Groningen alle Drenten (boeren, gemeenten, bedrijven en bewoners) bewust maken van het feit dat schoon, veilig en voldoende water niet vanzelfsprekend is. Het watersysteem van de Drentsche Aa is gebiedseigen, er is geen beïnvloeding van buitenaf. De mensen die wonen en werken in het stroomgebied zijn zelf bepalend voor de kwaliteit van het water. In het UPDA worden daarom alle gebruikers van onkruidbestrijdingsmiddelen en gewasbeschermingsmiddelen aangesproken. De landbouw is o.a. aan de slag met het verminderen van emissie vanaf het erf, met de aanleg van akkerranden en verduurzaming van de teelt van bloembollen en mais. Bewoners krijgen tips voor tuinbeheer zonder chemie, kunnen

bestrijdingsmiddelen inleveren bij een inzamelpunt en leren zelfs met welke (on)kruiden je kunt koken. Gemeenten en bedrijven zijn voorgelicht over niet-chemische manieren om verhardingen vrij van onkruid te houden. Daarbij zijn oplossingen besproken voor knelpunten in het niet-chemisch beheer van verhardingen. In 2018 zijn daarin ook de sportvelden meegenomen. Monitoring van de waterkwaliteit vindt bij alle projecten plaats. Er worden metingen gedaan in sloten naast landbouwpercelen, het afstromend regenwater van bedrijventerreinen wordt bemonsterd en ook water vanuit het stedelijk gebied wordt geanalyseerd op de aanwezigheid van onkruidbestrijdingsmiddelen en gewasbeschermingsmiddelen. In 2019 wordt de invloed van riooloverstorten op de waterkwaliteit onderzocht. Kijk voor meer informatie op: onzedrentscheaa.nl.

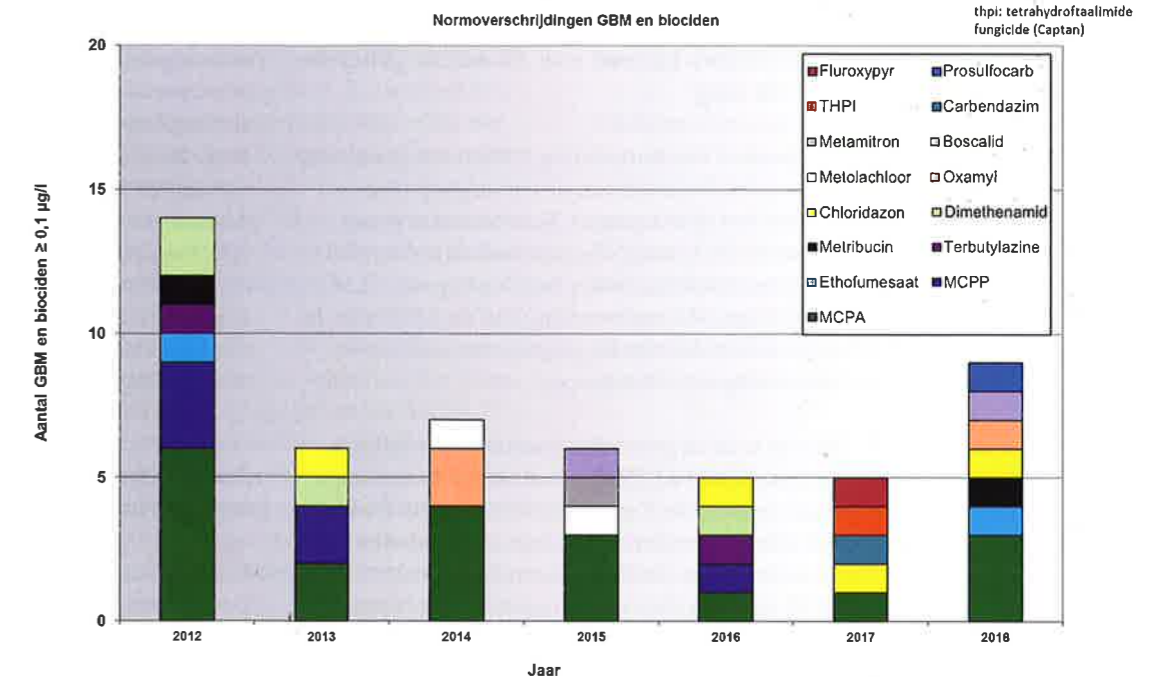
Voor individuele gewasbeschermingsmiddelen en biociden geldt de drinkwaternorm van 0,1 µg/l. In figuur 2 zijn het aantal normoverschrijdingen en de normoverschrijdende stoffen sinds 2012 weergegeven. Binnen deze periode is het meetprogramma gewijzigd. Sinds 2013 worden meer

metaboliëten gemeten en in 2016 is de meetperiode uitgebreid en wordt het gehele jaar gemeten (in plaats van alleen week 15 t/m week 40). Door het uitbreiden van de meetperiode en het uitbreiden van het meetpakket met metaboliëten is de kans op het waarnemen van overschrijdingen toegenomen. Dit wordt in de metingen vooralsnog niet waargenomen.

In 2012 zijn bij het innamepunt (De Punt) in totaal 14 normoverschrijdingen aangetroffen. Vanaf 2012 is een dalende trend te zien van het aantal normoverschrijdingen naar 5 in 2016 en 2017. In 2018 is het aantal normoverschrijdingen gestegen naar 9 normoverschrijdingen: 3x MCPA, profsulfocarb, ethofumesaat, metribuzin, chloridazon, oxamyl en metamitron. De normoverschrijdende stoffen zijn voornamelijk herbiciden, met het nematicide oxamyl als uitzondering. Van de negen normoverschrijdingen waren er zeven gelinkt aan hevige regenval (piekbuien) in het stroomgebied van de Drentsche Aa eind mei vorig jaar. MCPA is in de twee weken daarna in overschrijding aangetroffen. Tot 2018 waren normoverschrijdingen niet te linken aan (piek)buien, vorig jaar was dat voor het eerst het geval. Aangezien piekbuien in de toekomst vaker worden verwacht, is het de vraag of het doel van maximaal 1 normoverschrijding vanaf 2023 elk jaar haalbaar is.

De meeste normoverschrijdende stoffen zijn toegelaten in meerdere teelten, wat het lastig maakt om te bepalen vanuit welke teelt de stoffen afkomstig zijn.

Drentsche Aa: innamepunt voor drinkwaterproductie



Figuur 2: Normoverschrijdingen gewasbeschermingsmiddelen bij innamepunt Waterbedrijf Groningen in de periode 2012 t/m 2018